

POIS: DENDE A CONXUNCIÓN Ó MARCADOR DISCURSIVO

SORAYA DOMÍNGUEZ PORTELA
Universidade de Santiago de Compostela

Pois é unha das palabras máis habituais do noso idioma: segundo o Corpus do Galego Actual (CORGA), no conxunto das 1000 palabras galegas máis usadas *pois* ocupa o lugar 112. Pola contra, o que se coñece sobre o seu funcionamento non reflicte ese hábito de emprego. *Pois* é considerada comunmente como unha conxunción que ten dous posibles valores: causal e consecutivo. Nas seguintes páxinas tentarase demostrar que estas son só dúas opcións dentro do abano funcional máis amplo que presenta esta partícula.

Amosarase que o valor conxuntivo non explica a maioría das situacións en que aparece *pois*; son contextos nos que abandona o eido das conxuncións e entra no das unidades discursivas ou comunicativas, o que neste traballo se denominará marcadores discursivos (MD). Mais isto non quere dicir que non haxa modo de interrelacionar estas dúas grandes funcións - conxunción e MD. Como se verá, a través dun proceso de perda progresiva de significado, que parece que aínda hoxe está en pleno desenvolvemento, *pois* vai camiñando dun valor ó outro sen cortes abruptos.

Tampouco, ó funcionar como MD, o fai dun único modo. Mentres nuns casos o seu labor é o de organizar o discurso, noutros *pois* modalizará a estrutura, e en ambos os dous casos as opcións tamén son plurais.

1. Os marcadores discursivos

Nas dúas últimas décadas presenciouse unha serie de mudanzas de base no modo de ollar o feito lingüístico que fixeron dos MD un dos recursos máis estudados. En primeiro lugar, comézase a atender o aspecto oral das linguas, e faise entendo a oralidade como un sistema con regras de seu e independente da escrita. Isto provocou que a análise da oración se amosase insuficiente. Traballando coa oralidade aparecen moitos recursos que funcionan nun nivel máis xeral, isto é, no discurso. Iníciase entón a análise do discurso oral e/ou escrito. Así trouxéronse para a mesa cuestións ás que ata o de entón non se lles dera moita atención, aínda que xa se percibira a súa existencia e a súa problemática. Os estudos sobre partículas ou partes do discurso non fundamentais para a estrutura básica da oración pero si para a construción do texto pasaron a ser un dos centros de atención. Procurar saber cal era o seu rol no conxunto converteuse nunha das preocupacións máis habituais.

Os MD son palabras (adxectivos, adverbios, conxuncións...) que nunha serie de contextos perden as características que lles serían intrínsecas pola súa natureza gramatical, e funcionan e relaciónanse coa estrutura en que se inclúen dun mesmo modo independentemente da categoría gramatical na que son normalmente incluídas. A denominación de MD¹ non é a única opción; tamén son coñecidos como marcadores pragmáticos, organizadores do discurso... Hai tantas formas de designalos coma propostas de paradigmas que os limiten ou de características que os definan. Case no único punto en que hai concordo entre os distintos autores é no feito de que estes elementos, aínda que non son esenciais para o contido do texto nin cumpren unha función sintáctica convencional na estrutura en que se inclúen, son altamente relevantes e necesarios para a interpretación da intención comunicativa do emisor. Eles organizan o conxunto da estrutura textual e o desenvolvemento das

---

¹ Aquí escolleuse a etiqueta *marcador discursivo* por ser esta a que está a contar cunha maior aceptación no conxunto das investigacións.

ideas, dos pensamentos e da acción, ademais de traballar como delimitadores e modalizadores de intervencións ou de segmentos dunha mesma participación. E cada un faino dunha maneira distinta. Deste modo convértense en partículas non intercambiables pero todas fundamentais para orientar o oínte sobre como debe entender a mensaxe que se lle está a enviar. O MD non é, polo tanto, unha nova categoría gramatical, senón que é unha categoría pragmática a través da que aproximarse ó funcionamento dunha serie de recursos que funcionan a nivel do discurso.

A través deste traballo tentárase demostrar como *pois* en moitos dos casos non funciona coma unha conxunción, senón coma un MD.

2. *Traballo de corpus*

Este traballo baséase na elaboración e análise dun corpus propio, escolla que conta coas súas vantaxes e cos seus inconvenientes. As primeiras son o feito de poder observar directamente o comportamento da partícula, sen peneiras alleas, fóra dos transcritores de boa parte dos textos. As segundas son a certeza de que é imposible conter todas as opcións dun idioma nun corpus, independentemente do seu tamaño. Polo tanto serán uns resultados limitados sempre ó propio corpus escollido.

O corpus está formado por un total de 2881 rexistros. Destes, a grande maioría (2757) tirouse do Tesouro Informático da Lingua Galega (TILG); as outras fontes foron tres programas da Compañía de Radio e Televisión de Galicia (CRTVG): *A chave*, un programa de debate e análise de asuntos de actualidade social, política ou cultural; *Cita con Súper Piñeiro*, programa de divertimento da tardiña onde se combina música con diálogos choqueiros entre os distintos presentadores e colaboradores, e con puntuais participacións de radiooíntes; e, por último, *Pensando en ti*, programa nocturno no que os oíntes participan activamente a través do teléfono conversando co presentador/a sobre un tema predeterminado ou sobre o que o oínte decida.

O tipo de lingua que reflicte cada fonte é diferente. A maior pluralidade atópase nos rexistros extraídos do TILG. Aínda que na súa maioría son textos escritos (tanto poéticos coma prosaicos), tamén hai transcricións de textos orais (por exemplo, *Textos dialectais do norte da Terra Chá*, de Xosé Luís Requeira Fernández (1989)) ou textos onde se tenta reproducir cunha alta fidelidade a lingua oral (por exemplo, *Conversa no adro da igrexa* de autor anónimo (1813)). Tamén hai pluralidade na franxa temporal que abarcan. O texto máis antigo é de 1612 – *Soneto Gallego* de Pedro Bázquez Neyra-, mentres que os máis recentes son do ano 2002 –*Lámpada e medusa* de Manuel Forcadela e *Teceláns: viaxes* de Augusto Pérez Alberti.

Os programas da CRTVG son textos orais transcritos pola propia autora, e cobren dous estilos de lingua distintos. Mentres n' *A Chave* os participantes usan un estilo de lingua formal, a coloquialidade domina tanto en *Pensando en ti* coma en *Cita con Súper Piñeiro*. O que comparten todos eles é o feito de seren programas gravados entre finais de 2004 e comezos de 2005.

3. Pois: a análise

A revisión da literatura sobre os MD fai evidente que esta é unha materia que aínda trae consigo moitos puntos negros que son difíciles de discernir. Alén da falta de limitación do que significa *marcador discursivo* ou de acordo na nomenclatura, hai outras cuestións que mais que axudar a coñecer unha determinada partícula ou conxunto de partículas fai que semelle case imposible un coñecemento afondado destas.

Á hora de enfrontarse ó estudo dos MD, mentres algúns autores/as apostan por dar unha definición semántica destas partículas e pola posibilidade de elaborar un dicionario de consulta destas e fornecerlles así, por exemplo, ós estudantes estranxeiros do idioma unha ferramenta para poderen adquirir unha real competencia nesa lingua (Vázquez Veiga: 2003), outros, pola contra, ven de máis utilidade procurar as posibilidades pragmáticas destas partículas, delimitar as súas funcións no

texto (González: 2004). Hai aínda unha terceira posibilidade. Nesta o que se procura é delimitar as posibles funcións pragmáticas dunha determinada partícula a partir dunha simplificación dos seus tamén posibles valores semánticos nun número limitado de acepcións xerais (Travis: 2005).

A dificultade semella estar en que en moitos casos o límite entre o que se entende por significado e o que por función pragmática non parece claro; semella que o que para algúns autores/as é función pragmática, para outros é significado.

Nun principio neste traballo preténdese observar o comportamento de *pois* e tamén facer unha limitación das súas acepcións xa non só co rol de conxunción, senón co de marcador. Despois de apuntar a dificultade da delimitación clara entre función pragmática e significado vaise dar unha proposta que posiblemente para algúns lectores pode non parecerlles acertada falando do aspecto semántico.

3.1. *Pois: da conxunción ó marcador do discurso?*

O feito de que os falantes escollan unha determinada partícula en determinados contextos ou con determinada finalidade e que no seu lugar non se poida poñer ningunha outra, porque o significado mudaría, dá a certeza de que esta partícula ten que contar entón cunha serie de valores de seu. Esa vai ser a busca deste traballo a respecto de *pois*.

A certeza de que *pois* pode cubrir distintas funcións no discurso chegou a través da observación de que o seu rol na estrutura e o seu vencello coa oración ou co enunciado ou, inclusive, co conxunto do discurso no que se inclúe non sempre é igual. Hai casos en que é unha palabra con función a nivel sintáctico, mentres noutros ten unha función pragmática. No primeiro caso desenvolve o rol de conxunción, no segundo de MD.

Unha conxunción é un tipo de palabra invariable que relaciona oracións. Ademais adoita encabezar a estrutura e a súa elisión traer mudanzas evidentes de significado ó pasar a ter enunciados diferentes. *Pois* con valor causal establece unha relación de subordinación entre dúas unidades oracionais, encabeza

sempre, nos 696 rexistros que aparecen no corpus, a unidade oracional que introduce, e habitualmente non permite a súa elisión (en 459 rexistros).

Unhos non pensan no inverno, sempre troulan e rebrincan, **pois** teñen quen os manteña sin traballar unha pizca, (Xesús Rodríguez López (1895²): *Cousas das mulleres. Poema*. Madrid: Imp. de Ricardo Rojas)

Pero hai algúns aspectos que sorprenden no funcionamento de *pois* como conxunción causal. A primeira é a incapacidade case absoluta de ser substituído pola conxunción causal modelo, isto é, *porque*. A razón está no feito de que *pois*, aínda sendo un nexos entre oracións, engádelle á estrutura outros matices semánticos fóra do causal. Polo tanto, se *pois* é substituído por *porque* pérdense. As perdas serían ora a focalización que a estrutura posúe con *pois*,

En xeneral, os paisanos téñenlle pouca lei ós médicos, e máis aínda ás meiciñas da botica (boticas), principalmente por seren caras e non sempre eficaces. Se cadra non andan escamiñados **pó**-la natureza e o ambiente dos criados na aldea pode requerir outros tratamentos que os da cidá, e non quita que o instinto dos paisanos os advirta de elo. (Vicente Risco (1962): "Etnografía: cultura espiritual" en *Historia de Galiza*. Vol. I. Buenos Aires: Nós)

Morreu, **pois** era mortal, non en leite de fiúncho nin de loureiro real; (Benito Losada Astray (1878): *Poesías*. A Coruña: Imp. de Domingo Puga)

ora outros trazos semánticos cos que a causa da acción principal non só é tal senón que tamén é, por exemplo, unha advertencia para o oínte ou unha chamada de atención para este.

Licor de ameixas. Preparar como a receita anterior pero con menos froita, **pois** non valerá para comer (só para dar sabor). (Juan Luís Camacho Lliteras (2000): *Árbores froiteiras en Galicia: guía práctica para o cultivo*. A Coruña: Baía Edicións)

¡Ei, boi, ei! Que sómo-los homes libres vin escrito nos papés, que temos iguás dereitos diante a xusticia i a lei; que os ricos son como os probes no tocantes a valer, **pó**i-los homes non se xuzgan polas riquezas e bés, sinón polo seu talento e pola súa honradez: (Valentín Lamas Carvajal (1884): *Poesía galega*. Sada: O Castro)

A substitución pola conxunción causal *xa que* ten máis posibilidades do que *porque*, mais aínda así o intercambio non se fai sen consecuencias para a transmisión da intención comunicativa.

Como foi anunciado, a elisión de *pois* causal é posible no corpus en 237 rexistros. Son todos eles rexistros pertencentes ó estilo formal e a conxunción pode ser substituída, na escrita, por un signo de puntuación que establece unha relación xerárquica co texto anterior, por exemplo, polos dous puntos, sen que haxa evidentes mudanzas de significado.

Pero o termo mendelismo non significa o mesmo para todo o mundo, **pois** pode cambiar segundo que se poña o acento sobre tal ou tal outro aspecto da teoría xenética. (Emilio Valadé del Río (trad.) (1998): *Ernst Mayr: Historia do pensamento biolóxico*. Santiago: Univ. de Santiago)

Pero o termo mendelismo non significa o mesmo para todo o mundo: pode cambiar segundo que se poña o acento sobre tal ou tal outro aspecto da teoría xenética. (Emilio Valadé del Río (trad.) (1998): *Ernst Mayr: Historia do pensamento biolóxico*. Santiago: Univ. de Santiago)

Mais, por que o permite? Porque nestes casos, alén de introducir a causa, *pois* tamén é unha das ferramentas que o emisor emprega para organizar o discurso; de modo que, a nivel da escrita (ó que pertencen estes 237 rexistros), pode ser substituído por outro organizador -por un signo de puntuación. Na oralidade o habitual é que non apareza nestes casos a conxunción subordinante.

Por último, a próclise que adoita implicar a aparición dunha conxunción subordinante non se dá con *pois*.

Fose d'esto o que fose, e o certo que d'entonces, s'algunha ves viña a Santiago e d'alí á súa casa, era regularmente no vrau, **poí**-los invernos pasabaos todos na corte ou noutras partes. (Marcial Valladares (1880): *Maxina ou a filla espúrea*. La Ilustración gallega y asturiana. Tomo 2)

Non é este un trazo exclusivo de *pois*, senón que se pode observar tamén nas restantes conxuncións causais. O rechamante é que non se recolleu ningún caso proclítico, mentres que coas restantes conxuncións parece ser aínda un proceso de cambio vivo ó poderen recollese exemplos tanto co pronome proclítico coma enclítico. É de interese dicir que *pois*, independentemente do seu valor ou función, no total dos 784 rexistros en que comparte espazo cun clítico, en ningún deles o pronome antecede o verbo sen haber na estrutura unha das partículas que, segundo a gramática galega, o atraen. Quérese dicir, en ningún caso é *pois* quen causa a próclise.

O comportamento da locución conxuntiva causal *pois que* é idéntico ó da conxunción causal *pois*, sempre que funcionen como locución e non, como acontece en 24 rexistros, cando o que hai é a focalización a través do MD *pois* da estrutura introducida pola conxunción *que*.

Velai reside a mellor virtude, que non é pouco, de Ritos de auga, e nós a esperar que Xosé Manuel Vélez non demore unha década a próxima entrega, sexa por preguiza ou por minuciosidade, **pois que** o fin do milenio xa non está moi lonxe. ((1993): A Nosa Terra. Nº 581)

Fronte a

¿Que está sucedendo no País de Atrás, na Galicia Profunda? **Pois que** abundan as novidades: vendense os penedos a 75.000 pesetas, (María López Castro (1990): *A fala de Sarria*. Univ. de Santiago de Compostela: memoria de licenciatura)

Funcionaren as dúas partículas xuntas como unha locución conxuntiva é unha posibilidade exclusiva da combinatoria *pois que*. Son diferentes os 10 rexistros recollidos onde *pois* precede as

conxuncións causais *porque* e *xa que*. Neste caso mentres a conxunción causal introduce o complemento, *pois* focaliza ou o conxunto da estrutura ou o complemento en si.

Outros pidían sin máis que se cumprise e executase a Provisión. Ao fin, despois de moito barallar e argallar, acabou Casal, dicindo: —¡Ben! **pois xa que** agora dicen súas mercedes que non están no caso que asiná-la a Provisión, deixo-a pra que súas mercedes a cumpran cando o estean. (Antonio López Ferreiro (1895): *O niño das pombas*. Santiago de Compostela: Tip. Galicia)

Presentador1.- (...) Pero tamén ó longo do programa escoitaremos, POIS, música do Dúo Dinámico. Por que? **Pois porque** un deles (...) hoxe cumpre sesenta e oito anos. (10/12/2004: *Cita con Súper Piñeiro*)

Como conclusión, o comportamento de *pois* como conxunción causal, aínda cubrindo claramente este rol, trae consigo algunhas particularidades. Son trazos que se poden explicar atendendo a posibilidade de que *pois* poida funcionar en moitos casos non como unha conxunción, senón con outro rol; e, entón, son particularidades trasladadas do comportamento dun rol ó outro.

Cando *pois* introduce unha consecuencia as diverxencias entre o seu comportamento e o propio dunha conxunción son aínda maiores ca introducindo a causa. De primeiras, dos 143 rexistros de *pois* con este valor, só en catro establece unha relación de subordinación entre dúas oracións.

Os súpetos estados de agotamento grave, requiren, ó primeiro, un tratamento con repouso e calor, pero os antigos non melloran case nada con este sistema, **pois** pensamos nós que o mellor é empezar cunha ximnasia moi estudiada. (Elisardo Bralo Rego (1990): *Medicina natural popular e caseira*. Volume I. Ourense: Galicia Editora)

Ls.- Despois da guerra, claro, cando era nas mallas, as máquinas de mallar, os motores tiraban pouco, **pos** prä facer unha malla pasabas ... muito tempo, e claro, a comida daquela non era

abundante, (María López Castro (1990): *A fala de Sarria*. Univ. de Santiago de Compostela: memoria de licenciatura)

Nos restantes casos, a consecuencia que introduce *pois* éo dun complemento –complemento circunstancial de condición, de tempo ou de lugar, principalmente- desa mesma unidade oracional.

Se un que está neste caso dos dous días, unha vez constatado que lle cadra a erección os días pares, **pois** el terá que empezar a aliviarse un día impar, antes de que lle suceda a erección, non sei se me explico. (Suso de Toro (1993): *Tic-tac*. Barcelona: Ediciones B)

Ramón Villares.- (...) Se queremos plantear algún tipo de reforma constitucional e político en España, naturalmente, si un dos partidos pon o veto, **POIS** é inviable. (2004: *A chave*. Programa nº 223)

Polo tanto, a relación de subordinación desaparece. Mentres que nestes casos *pois* pode ser substituído por *daquela* ou *entón*, que nin son conxuncións, nin se comportan como tal.

Outras características propias das conxuncións coas que o *pois* consecutivo presenta diverxencias encóntranse na orde dos elementos da oración e na integración na liña entoativa.

Unha conxunción, como nexa entre dúas estruturas oracionais, habitualmente encabeza a estrutura, neste caso, subordinada. No caso de *pois* consecutivo só nun 25% dos casos é el quen introduce a oración, e rompe así coas expectativas que trae consigo o rol de conxunción respecto ó lugar na estrutura.

¡Fora Capitán de barco! Ninguén podía dicir outro tanto, e todos **pois** sintíndose inferiores a aquel home que tanto mundo andivera, ollabanno coma un ser superior. (Luís Amado Carballo (1925): *Os probes de Deus*. A Coruña: Lar)

Seguindo coa orde dos elementos dentro da estrutura, como xa se viu co *pois* causal, en contra do que se esperaríase dunha

conxunción subordinante, *pois* non implica a próclise do pronome átono en ningún caso.

O señor Payo Castrofeito, fidalgo do Pazo de Urdilde, souboa entender, **pois** coidando que aquilo da fidalguía era a carabina d'Ambrosio mangada nun pau, **botouse** a traballar por súa man o regular patrimonio qu'herdara dos seus antepasados. (Manuel Vidal Rodríguez (1920): *Contos galegos d'antano e d'hogano*. Santiago de Compostela: Tip. del Eco de Santiao)

Mais coas conxuncións consecutivas esta é unha situación inhabitual.

Polo tanto, por todo isto *pois* vaise afastando progresivamente do rol de conxunción e achégase ó de MD. É unha liña progresiva, sen cortes abruptos mais que vai marcando camiño.

3.2. *Pois*, o marcador discursivo

Pois ó non funcionar como conxunción apareceu no corpus con dúas funcións básicas:

- Modalizar o discurso
- Organizar o discurso

3.2.1. *Modalizar o discurso*

En 1607 rexistros do corpus o labor de *pois* é modalizar a estrutura en que se inclúe. Non conta cun rol na estrutura sintáctica, non é un elemento necesario para o seu significado, mais é fundamental para transmitir dun modo eficaz a intención comunicativa do emisor. Son ferramentas procedementais que especifican como o segmento que eles introducen debe ser interpretado polo receptor. Con esta función *pois* íspese do seu funcionamento a nivel oracional e convértese nunha undidade do discurso.

A análise do corpus mostrou que o MD *pois* non modaliza dun modo idéntico en todos os casos, nin tampouco conta coas mesmas propiedades de procedemento en todos eles. Mais ta-

mén evidenciou a dificultade existente en distinguir entre o que son valores propios do MD, dos que lle son dados polo contexto discursivo en que está inserido.

Finalmente establecéronse tres valores básicos do MD *pois*: concluír, afirmar e focalizar. Estes aparecen como un continuo que fai de ponte entre o *pois* conxunción -en especial como conxunción consecutiva- ós casos en que *pois* está baleiro semanticamente, isto é, nos que funciona como un organizador do discurso.

3.2.1.1. *Concluír*

O significado conclusivo de *pois* (769 rexistros) enténdese como resultado dun proceso inferencial a partir do seu valor consecutivo. Como consecuencia do discurso anterior -propio ou alleo- alcánzase unha conclusión definitiva que pecha o proceso argumentativo,

É necesario, **pois**, que cantos por bos gallegos se teñen, precuren xeneralizar o brando e melosíño linguaxe dos nosos avoos. (Valentín Lamas Carvajal (1874): *Espiñas, follas e frores: ramiño primeiro*. Ourense: Imp. Galaica)

Segundo o propio Mörlingu, semellante riqueza de formas responde á diversidade ambiental das nosas rías que, á súa vez, conforma numerosas modalidades de vida marítima e identidades locais singulares. As embarcacións, **POIS**, nacen nas comunidades da beiramar logo dunha atenta observación do medio por parte de pescadores e mareantes e segundo axeitadas conclusións incorporadas ás tradicións respectivas. (Dionisio Pereira (2000): *O patrimonio marítimo de Galicia*. A Coruña: Federación Galega pola Cultura Marítima)

a conversa,

Oínte Vilagarcía.- (...) E entón diche ela: 'Mira, queda ti aí e mailos reyes e mailas rebaixas'. Non?

M^o José (Presentadora).- Xa, xa... Bueno...

Oínte Vilagarcía.- E, nada. **POIS**, nada. Un saludo. Que leves a noite con alegría, como de costumbre. E nada, nós seguimos esperando. (7/1/2005: *Pensando en ti*)

L.- Si, as palabras que s'acostumbran a decir é: "casa nova (...)" per'eu parecemo qu'as abellas tanto saben s'é nova nin s'é vella. E neste mes **POS** namais. Logo no mes de, da sega, pois témo-lo traballo de tódo-los días, de, do ganado. (Xosé Luís Vázquez Somoza (1986): *O galego en Zolle: textos dialectais*. [Tese de licenciatura] Universidade de Santiago de Compostela)

-¿Iso era todo? - Si, señor Bastián. —**Pois** non sei por qué ten que eistrañarlle unha cousa tan pequena, (Manuel Roel Longueira (1998): *Contos e poemas dun autor ignorado*. Ribeira: Concello de Ribeira)

[...] e non se pode falar contigo de certas falcatuadas que fan al-cender a cara de coraxe. —**Pois** logo, voume, pois teño que facer unha angueira n'a casa do meu xenro. - **POIS** logo saudíña. (1877: *Tío Marcos da Portela*)

ou a discusión ó alcanzar unha decisión final individual ou colectiva.

E despoise era cando se amozotaba, cun... un couso que tiña... igual que os tascós, pero tiñan unhos tres ou catro...debían ser catro; **POS** tres ou catro, (Xosé Luís Regueira Fernández (1989): *Textos dialectais do norte da Terra Chá*. Univ. de Santiago de Compostela: tese de doutoramento)

Sin ela Galicia, non sería Galicia; ficaría reducida a un anaco daquela España de touros e paderita que Deus confundeu pra ben dela e noso. Marquesa.—**Pois** xa qu'agradou a idea, cando cheguen os invitados, (...) abrirei unha suscrizón pra ise moimento qu'encabezarei cunha forte suma, e o que sexa valente, qu'atras veña. (Ricardo Carballal (1928): *De min pra vós*. A Coruña: Imp. Nós)

O primeiro e principal, para seis ou sete homes, é a falta das mulleres. Niso tes razón. Sobrache razón. **Pois** propoñemos-llo a seis ou sete mulleres. (Xosé Cid Cabido (1999): *Grupo abeliano*. Vigo: Xerais)

Filene.- Tampouco vos rogamos que o caledes pra sempre.

Nausícaa.- ¡Pillabanas! Non soñei. Glauce.

- **POIS** logo todo foi un soño noso. Nausícaa.

- Quizais. (Millán Picouto (2001): *Nausícaa*. Ourense: Linteo)

Facerlle frente sería unha tolería. Fuximos **pois**. (Xan da Masma (1899): *¡A besta!* Habana: Imp. El comercio tipográfico)

En 405 rexistros a conclusión presentada polo emisor procura causar algún efecto sobre o propio receptor, sobre a súa actuación. Así *pois* modaliza a conclusión que encabeza de modo que o receptor a percibe como unha advertencia, un aviso, unha ameaza, un consello, un convite á acción, unha orde ou un reto para que se faga unha determinada acción.

Pero non vos vexo cabalo nin outra besta que vos leve; subide **pois**, se non o tedes a menos, á garupa do meu e, indo ó paso, poderédesme conta-la vosa historia. (Darío Xohán Cabana (1989): *Morte de Rei*. Vigo: Xerais)

Acolla, **pois**, este presente, non como cousa de méreto nin medianía, (Heráclio Pérez Placer (1895): *A vendima*. Ourense: Imp. de El Derecho)

E dice: —¡Ahora non as teño!

—¡**Pois** teis que darmas!

—¿Onde vou quitá-las seis mil pesetas? (Martine Roux (1982): *Fala o fistor e faise o día: algúns aspectos da tradición oral galega na parroquia do Cebreiro*. O Castro-Sada: O Castro)

E deixo outras cousas aquí no tinteiro; non, pois eu se falo, Maruxa, veremos se ti trebellache con aqueles bebedos ou con os rapaces ou outros mancebos; (Frei Martín Sarmiento (1746): *Coloquio de 24 gallegos rústicos*. Salamanca: Ed. Pensado- Universidad de Salamanca)

A respecto do estilo de lingua no que adoita usarse o MD conclusivo, hai moi poucos condicionantes. A formalidade é a situación máis habitual se o MD introduce a conclusión dunha argumentación, mentres que a coloquialidade adoita ser o común cando a conclusión alcanzada se caracteriza por contraporse á opinión dun outro

I eu non la vin pro a seguro que sería a raposa. Todas sin cabeza... ¿Quen che iba ser? Un can... , **pos** non foi, Lucía; porque iba amañar doutra maneira. (Xan Babarro Fernández (1993): *Textos Dialectais (do galego de Asturias)*. Univ. de Santiago de Compostela: tese de doutoramento)

ou se *pois* marca a estrutura como un reto

-S'houber quen ll'avisara desimuladamente...- díxenlle a unha moza qu'estaba ô meu lado. -Voulo decir a meu pai, que é moi desimulado- respondeume a rapariga. —**Pois** dillo. (1918: *Tío Marcos d'a Portela*)

ou se o emisor expresa desinterese pola acción ou pola decisión do outro.

«¿E marchas?», «Marcho» dix'eu, «...Pois eu bañabame». e dix'eu «**POISE**... bañate» (VVAA (1990): *Vila de Cruces: textos dialectais*. Univ. de Santiago de Compostela)

Nos restantes casos a presenza deste recurso non se ve condicionado polo estilo de lingua da situación comunicativa.

Tampouco non hai especiais condicións no lugar que ocupa o MD na estrutura. Como amosan os exemplos presentados, tanto pode anteceder o verbo como pospolo. E tanto pode introducir a estrutura como concluíla -especialmente se a modaliza de modo que pasa a ser un convite á acción.

Xa estaba a punto de ser pasado do pote á sartén. Adiante, **pois**. ((1888): *O Novo Galiciano*. N° 14. Pontevedra)

Olla, ti non comprendes estes foscros pensamentos meus, surríe, **pois**, e non fales, ti, surrisa de Deus. (Celso Emilio Ferreiro (1984): *Cartafol de poesía*. Santiago de Compostela: Sálvora)

É de destaque que na maioría dos rexistros do corpus en que *pois* pecha a estrutura, o seu valor é conclusivo.

Para finalizar coa súa situación na estrutura, dicir que en 73 rexistros o MD apareceu illado do conxunto. É unha proba

máis de que o seu funcionamento non é a nivel sintáctico, senón discursivo: modaliza o conxunto da estrutura, funciona dende fóra sobre o conxunto.

Teña, **pois**, moito ollo, e non tome por ónde doi esto que lle digo, ((1886): O Galiciano. Párola 89)

M^o José (Presentadora).- Bueno, cóntame logo. Como vai a se-la tua xornada de rebaixas.

Oínte Vigo.- Bueno, **POIS**... que sepas que... que mañán un grupo de amigas e mais eu vamos a reunirnos a partir das dez da mañán e vamos a empezar a recorrer, pois, os puntos céntricos e claves das rúas de Vigo. (7/1/05: *Pensando en ti*)

Un outro asunto son as capacidades combinatorias do *pois* conclusivo. Ó revisar a conxunción causal, viuse que *pois* tamén podía aparecer combinado con outra conxunción, dando como resultado a locución conxuntiva causal *pois que*. *Pois* conclusivo tamén pode combinar con outras dúas partículas resolvendo nunha 'expresión conclusiva', segundo o define o *Diccionario da Real Academia*.

Pois ben prepara o receptor para recibir a conclusión. Indícalle que o que segue a esta expresión debe entendelo como unha conclusión. Por iso, nos 33 rexistros en que aparece, en todos eles encabeza a estrutura que modaliza e íllase dela. E faino nun estilo de lingua formal na gran maioría dos casos, polo tanto é un recurso propio da formalidade.

¿non víchedes -volvo a decire- como Venus tembra e palidece ante as cores da aurora, sin qu'antre a noite que s'acaba i o día qu'amañece haxa o máis pequeno espazo? **Pois ben**, sin queré-lo, ese é como o noso símbolo. (Manuel Martínez Murguía: (1891) *Discurso [con motivo dos Xogos Florais de Tui]*. Santiago de Compostela: La Patria Gallega)

En todo caso é de agardar que arrincaré á vez moitos electróns, pois as forzas que manteñen unidos os electróns de valencia son idénticas. **Pois ben**, no efecto fotoeléctrico demostrase experimentalmente que non pasa nada disto. (Antón Castelo Santaballa (1982): *Física xeral*. O Castro-Sada: O Castro)

A segunda expresión conclusiva recollida no corpus é *así pois*. En 9 rexistros funciona como expresión introdutora da conclusión. O seu comportamento non é tan homoxéneo coma o de *pois ben*, xa que pode introducir ou non a estrutura.

ze con unha espada naquel lado mesmo diz que irán botando pez e mais renegos; **Así pois**, Minguíña, para o teu enxemplo, do que a moxiganga será ao seu tempo, axunta o alarbío que fan os labregos e danza de espadas que fan nosos pescos, tamén o meu dono me dixo por certo, que na corta feira doce do mes mesmo, alá no Retiro habría un castelo con moitos foguetes e moitos facheiros; (Frei Martín Sarmiento (1746): *Coloquio de 24 gallegos rústicos*. Salamanca: Ed. Pensado- Universidad de Salamanca)

Parece que nalgúñas familias aparece unha certa predisposición a estes tumores malignos do tubo dixestivo, pero non podemos considerá-la conxénita, unicamente de tipo alimenticio, **así pois**, o que se hereda non é o cancro senón a maneira de comer, beber e vivir. (Elisardo Bralo Rego (1990): *Medicina natural popular e caseira*. Volume 2. Ourense: Galicia Editora)

3.2.1.2. *Afirmar*

Afirmar é un segundo valor do MD *pois*. Son un total de 277 rexistros, onde a afirmación se presenta de distinta maneira. O máis habitual é que con *pois* a estrutura pase a ser unha confirmación (210 rexistros) ora dunha información xa dada (sexa un dato, unha acción, un paso dun proceso...),

Presentador1.- (...) Pero tamén ó longo do programa escoitaremos, **POIS**, música do Dúo Dinámico. Por que? Pois porque un deles (...) hoxe cumpre sesenta e oito anos. (10/12/2004: *Cita con Super Piñeiro*)

Eramos rapaces, andabamos na escola, e entón había uns que andaban tamén e dixeronme, de Rosa, vór non tendes moitos fillos, e dígholle eu, si, temos moitos fillos, **pos** compranos na batería, os soldados, (Dolores Ochoa Álvarez (1994): *Textos dialectais do Grove*. Univ. de Santiago de Compostela: traballo de Terceiro Ciclo)

De non ter sido Rector, este libro non existiría como tal, por moito que un tivese matinado sobre a institución universitaria, estudiada a súa historia e planeado o seu futuro. Aquí está, **pois**, a condición singular deste libro, (Ramón Villares (1996): *Idea da Universidade*. Santiago: Univ. de Santiago)

Ensiñáramo mi ama doña Ginebra. Abrín, **pois**, a aqueles montados, e saudei, (Álvaro Cunqueiro (1962): *Merlín e familia*. Vigo: Galaxia)

-¿Cómo se fai o pan? {H}- Pois, mira, o pan amasase (...)ponse a levedar, a formentar dicen, pero eiquí dicimos levedar, e entonces dispois d'a que está lévedo, **pos** tendese, fas as bolas e poñense outra vez a levedar, (Helena Sánchez Rodríguez (1983): *A fala da parroquia de Seteventos*. Univ. de Santiago de Compostela: memoria de licenciatura)

ora da certeza alcanzada polo recoñecemento de que o receptor entendeu tódolos datos que se lle están a comunicar.

-Mire... ¿ve aquela montaña, de, fanales de nebra coroada, e debaixo deles unha tapia escura? Pos alí... alí está enterrada; (Cástor de Aira Barrera (1927): *Facetas*. Lugo: Tip. G. Castro)

Con este valor non apareceron condicionantes nin de estilo de lingua nin de colocación da partícula, como se ve nos exemplos.

En 68 rexistros, ó igual ca en portugués, *pois* é a partícula afirmativa da estrutura. Pode afirmar unha información ou opinión (fora esta dita ou só pensada e sexa esta propia ou allea),

¿Pesa o fol?... guindá-lo fóra; ¿a gaita rise?...**pois!**... rise... (Evaristo Martelo paumán (1894): *Líricas gallegas*. A Coruña: Impr. Viuda de Ferrer e Hijos)

(Dálle un toque á botella e limpa os fuciños) **Pois** si, Raúl: ti tamen, dabaslle ben ó coñac. (M. Riveiro Loureiro (1989): *O coronel ten a quen lle escribir*. Vigo: Xerais)

Pero eu penso qu'habemos teer aínda máis, aínda moito máis. -**Pois** n'habemos, señor Patricio! (Celestino García Romero (1929): *Inferno e gloria*. Ms)

ou pode marcar a aceptación dunha proposta, dunha petición ou dun mandato.

¡está boa!; ¿e logo non ha querer unha pingueiriña máis?; ¡**pois** logo bote outra, pouca!; (Xosé Vázquez Pinton (2001): *A memoria do boi*. Vigo: Xerais)

¡O probe quererá enterarse do que nos socede! XAN.- Boeno, **pois** entón eu che ditarei algo, e así entramentras rematarán de comer os bois. (Antón Villar Ponte (1905): *A pátreia d'o labrego*. Luarca: Ramiro P. del Río)

Nestes casos *pois* preséntase como un recurso propio do estilo coloquial e case insólito da formalidade. Pola contra, mantén a súa disposición á mobilidade na estrutura oracional.

Como se ve nalgúns exemplos xa presentados, con este valor *pois* pode aparecer xunto doutras partículas coas que comparte significado e función. A compañía máis habitual (21 rexistros) é o adverbio de afirmación *si*, que parecen funcionar como unha única expresión afirmativa.

Mª José (Presentadora).- E levades xa moito tempo sen ela?

Oínte Vilagarcía.- Pois eu xa levo aquí unha hora esperando...

Mª José (Presentadora).- Unha hora?!

Oínte Vilagarcía.- **POIS si**. Desde a unha e trinta que cheghei aquí, e xa non había luz (...) e non te queixes, que aínda hai alghén para colle-lo teléfono! (7/1/05: *Pensando en ti*)

Situación diferente é cando aparece co castelanismo *bueno*. Mentres *pois* acepta a proposta, *bueno* matiza a aceptación do proposto cunha acentuación de resignación; non hai concordo pleno, a pesar de acceder.

E...e resulta que dixeron-lle que na casa non había máis que trece mil pesetas, pero eles conformábanse coas trece mil pesetas, que tiñan os cartos no banco, dixo: «Bueno, **pos** díanm'as trece mil pesetas.». E levaron as trece mil que tiñan e andando. (Xosé Luís Regueira Fernández (1989): *Textos dialectais do norte da Terra Chá*. Univ. de Santiago de Compostela: tese de doutoramento)

3.2.1.2. Focalizar

Ó focalizar o MD vaise achegando, no continuum que representan os usos e valores de *pois*, ó funcionamento como organizador do discurso: o baleiro semántico, aínda sen ser total, é maior de que nos dous casos anteriores.

Pois significa a focalización da estrutura nun total de 647 rexistros. Pode focalizar dende unha intervención, a unha estrutura oracional, a un dato particular, a unha opinión (oposta ou non á do outro), a unha enumeración, a un paso dun proceso, a unha pregunta (retórica ou non), a unha resposta... para conseguir destacalos ou simplemente para chamar (ou recuperar) a atención do receptor.

Pro ¿quén sabe? Non, **pois** rir habíanse rido; esto apostabao el co seu pescozo, (Ángel Vázquez Taboada (1888): *As noites n-o fogar: colección de lendas e contos morás*. A Coruña: Imp. d'A. Amenedo Ponte)

¡Fixoche a pregunta gracia?

Xa cho creo que ma fixo, pois parés unha tolada;

POIS a min non che ma fai a túa remposta, Colasa; (Valentín Lamas Carvajal (1887): *Poesía galega*. Sada: O Castro [edic. crítica])

De amor no peito un venero, na ialma un suspiro brando, e ti cantando ou chorando, rubías, céltico Homero. **Pois** ¿quen do galaico Edén seus encantos ó cantar, soupo teu canto igualar? (Valentín Lamas Carvajal (1909): *Poesía galega*. O Castro-Sada: O Castro)

Mª José (Presentadora).- (...) Si a madrugada de onte era unha madrugada de grandes acontecementos porque era a madrugada de reis -o día de reis, bueno-, pois hoxe non vai ser menos. E por que? Bueno, **POIS** por varias razóns. (20/12/2004: *Pensando en ti*)

Esquecíame que coñeces as sete artes que se ensinan nas escolas episcopais. Mellor así, porque entón saberedes tamén que, debaixo, están Acuario e Piscis. **Pois** ben, escoitade entón. (Xoán Fernández Villar (1987): *No ano do cometa*. Vigo: Xerais)

A pesar do exposto, para afirmar sen dúbidas que nestes rexistros *pois* é unha partícula focalizadora hai un impedimento: tampouco nestes 647 rexistros se recolleu nin un só caso de próclise provocada por *pois*. A atracción do pronome adoita ser unha das consecuencias primeiras da focalización dun dos elementos oracionais, e, nestas estruturas, non se dá nunca. De tódolos xeitos, *pois*, cando funciona como conxunción, nunca atrae o clítico e por iso non deixa de ser unha conxunción subordinante. É probable de que aquí esteamos ante unha situación idéntica: a pesar de non provocar a anteposición do clítico, si hai unha focalización.

Con este valor *pois* presenta moi poucos condicionantes para a súa presenza. Atópanse tantos exemplos en estilo de lingua coloquial

Mª José (Presentadora).- Si, rondando os cento cincuenta euros.
Oínte Vigo.- Si, non? **POIS** xa lle chega! (7/1/2005: *Pensando en ti*)

coma formal.

Ramón Villares.- O meu olfato díxeme que o Partido Popular si acerta na forma de elixir un candidato **POIS** que ten, naturalmente, unha posición moi sólida. (2004: *A chave*. Programa nº 223)

Tamén pode encabezar a estrutura que focaliza -como se ve nos exemplos presentados-, como non facelo, independentemente do estilo de lingua.

Si, na terra, foi o que Antón alcontrou; ¿Cómo se esprica, **pois**, isto? diránmo prá outra ocasión. (1886: *O Galiciano*. Parrafada 81)

—¿Qué discurre **pois**? —Matamos ese carneiro flaco qu'está na corte, (1889: *A Monteira*. Nº 1-13- Lugo)

¿Non existe, **pois**, unha Filosofía académica? Digamos mellor que existen extraordinarios libros de Filosofía e innumerábeis preguntas filosóficas sen resolver. (L. H. Busto Bella et alii)

(1983): *Noema: iniciación á filosofía (3º Bacharelato)*. Castro-Sada: O Castro)

Ramón Villares.- (...) Pero... tamén hai que facerlle... aquel que poña o veto ten que serlle un veto caro. É dicir, que depende da astucia do que as propoña ¿non? Porque... ademais, claro, 'o PSOE **POIS** tivo en Cataluña un moi bo resultado'. Pero tivo un PSC que ten unhas posicións respecto da reforma constitucional probablemente máis radicais cás do Bloque. (2004: *A chave*. Programa nº 223)

Focalizando a estrutura, o MD pode aparecer illado, entoativamente falando, da estrutura, tal e como acontecía no caso conclusivo (119 rexistros); mais é o *pois* focalizador o que en maior medida presenta esta posibilidade: son 164 rexistros dos 594 totais do corpus onde *pois* aparece illado.

A historia é doce, triste e irónica á vez. Intentarei reconstruí-la e traducir a versión do meu narrador ao romance vulgar. **Pois**, señor... Mariano de Vilar era un labrego relativamente acomodado. (Leandro Pita Romero (1924): *O anarquista*. A Coruña: Lar)

Oínte Vigo.- (...) Vas acercarte si, non?

Mº José (Presentadora).- Home..., **POIS**... Si hai aí, se se fai un oquiño... pola tarde... i eso... Bueno, pois ...daremos un pequeno paseo. (07/01/2005: *Pensando en ti*.)

E, encontrou cun caballero. E dixolle: —¿Pra'nde vas ho?

—**Pos**, von buscar un padrín par'apadriñar un pequeno (Martine Roux (1982): *Fala o fistor e faise o día: algúns aspectos da tradición oral galega na parroquia do Cebreiro*. Castro-Sada: O Castro)

Un caso especial de *pois* focalizador en tódolos aspectos, non só a respecto do seu funcionamento senón tamén do seu significado, é cando xa non só focaliza a pregunta, como adoita, senón que a substitúe.

—¿Qué? -Que vai ser traballo e tempo perdido; -¿**POIS**? -Pois... que non faguemos trato; -E logo? (1919: *O Tío Marcos da Portela*. 3ª época, Parrafeo 48º)

Recolléronse dous rexistros onde *pois* semella o mesmo funcionamento ca partículas interrogativas valeiras de significado coma *e?*, útiles como apoio ou como recurso léxico independente interrogativo. Este último chanzo pódese ver como unha mostra do cambio que está a sufrir esta palabra cara a baleirarse cada vez máis de significado.

3.2.2. Organizar o discurso

O emisor conta con diferentes estratexias para artellar o discurso dun modo que sexa este facilmente intelixible para o receptor. Na lingua escrita os máis habituais son os signos de puntuacións. Na lingua oral as pausas na enunciación. Mais estas non son as únicas. Segundo a literatura sobre marcadores discursivos, todos establecen unha relación secuencial entre o discurso previo e o seguinte, de modo que son todos, dalgunha maneira, organizadores da información. En 431 rexistros do corpus esta é a función básica de *pois*, mostrando o baleiramento semántico que xa viña anunciando. Mais, sendo nestes rexistros un organizador do discurso, non en todos eles hai a mesma situación.

Pois pode organizar o discurso de catro maneiras distintas:

- introduce un excuso (194 rexistros)

O discurso introducido por *pois* ou é unha aclaración, unha xustificación ou unha opinión/valoración. Non é información nin fundamental nin tampouco esperada polo receptor, e por isto encabezada por *pois* facilítaselle o labor de entender a mensaxe dentro da xerarquía informativa que o emisor establece.

Por a mitá da caleya con un caldeiro a por agua iba pra hacia a Fonte Nova unha preciosa rapaza: Filumena de Lourenzo, el fiyo de Pepe el «Rana» i que dicindo a verdá (**pos** non dici-la e bobada) todos os que la conocen saben que é a nena más guapa de todas as guapas nenas de que tan chía ta Tapia. (Ignacio Pérez González (1993): *Poemas en galego de Asturias*. Univ. de Santiago de Compostela: tese de doutoramento)

-Lourenzo ¿fixeche feira? -Si -respondeulle -¡catá! Merquei, **pois** cara n'está, lenzo pra unha camisa; (Benito Losada Astray (1886): *Soaces d'un vello: poesías gallegas*. A Coruña: Latorre y Martínez Edts)

- provoca unha pausa na enunciación (133 rexistros)

A pausa marcada por este recurso ten dúas diferentes funcións: focalizar, ó causar un corte na narración, o dato que se introduce porque o emisor o considera fundamental, sorprendente...; e poder interromper o discurso para pensar, para lembrar, para calcular unha cifra, para corrixir un dato errado ou para mudar de tema.

Oínte Vigo.-(...) Pero, eu creo que é unha maneira **POIS** de pasar realmente o tempo, de poder ver prendas... (7/1/2005: *Pensando en ti*.)

-¡Ah, Jesús! Hailles qu'atender, ho, hai, pero así a todo había outras formas de poderlles atendere, eh. Porque hai que... o ... puido **POS** tén os... os establos ben preparados e tén eso... (Xosé Luís Regueira Fernández (1989): *Textos dialectais do norte da Terra Chá*. Univ. de Santiago de Compostela: tese de doutoramento)

, sabíache ben, comíachese, non che se perdía ningunhe. Ahora faise ..., **pos**, eu sempre qu'o ..., amaso móitar veces, quento a iauga, neste tempo, botolla...; no inveno ten que ser máis quente, (María López Castro (1990): *A fala de Sarria*. Univ. de Santiago de Compostela: memoria de licenciatura)

Don Pepito.- A custión é ir vivindo.

SOLANO.— Ir vivindo, iso mesmo. (Dempois de pausa). **Pois** xa sei que lle choveron a vostede muiitos ovos podres no lombo, cando ceibou o descurso no adro...

Don Pepito.- (Restando-lle importancia) Boh, cousas de rapaces... (Manuel Varela Buxán (1975): *O ferreiro de Satán. Taberna sen dono*. Lugo: Celta)

- retoma a idea ou a narración interrompida (73 rexistros)

No discurso sexa dialogado ou non, o desenvolvemento dun tema pode ser interrompido; se é nunha conversa, ó introducir un novo asunto un dos interlocutores; de non ser unha

conversa, porque o propio narrador introduce outro tema ó vir-lle á mente unha idea, ó facer un excursio... Mais pode quererse nunha altura retomar o tema ou a idea principal despois dese corte, sexa cal for a súa dimensión. *Pois* é o instrumento usado polo emisor para advertir o receptor desa retoma, desa volta atrás.

-E que mercamos unha finquiña (...) -interrompeu a muller en voz baixa. Continuou o home: —**Pois**, como lles estaba dicindo, teño que madrugar e aínda hei de lavá-los pés, que non sabe un o que pode pasarlle cando sae da casa... (Xosé Manuel Carballo Ferreiro (1993): *Don Otto de viaxe pola Chaira*. Lugo: Citania)

Carlos Luís Rodríguez.- (...) Un país donde reiteradamente, que me corrixa Roberto, **POIS** o oitenta e pico por cento do voto vai a un partido conservador -PP-, a un partido social-demócrata -PSOE- pois e... é un país bipartidista. (2004: *A chave*. Programa nº 223)

- marca o comezo da narración (31 rexistros)

Atrae a atención do auditorio sobre o feito de que se vai comezar coa narración dunha historia ou dun feito, acto narrativo que xa foi anunciado antes polo mesmo emisor ou foi solicitado polo receptor/es. Co uso de *pois*, o receptor é advertido de que o emisor xa está listo para comezar. É un modo cortés de esixir atención, empregado tanto en situacións formais coma coloquiais.

A Queima do Entruido

LL.—**Pois** un día, era por Carnaval, e xuntámo-nos os de Don Manuel, e nós todos na nosa casa, (María López Castro (1990): *A fala de Sarria*. Univ. de Santiago de Compostela: memoria de licenciatura)

¡Que Dios te conserve! -¡E que nos axude a todos! **Pois** viña polo peso que me ofreceu ontes. (Antón Goy Díaz (1928): *Entr'o clavo i-a ferradura*)

O CASTELO DE IRÁS E NON VOLVERÁS

Pois eran tres irmás que estaban, traballaban no palacio, (Ofelia Carnero Vázquez et alii (1998): *Polavila na Pontenova: lendas, contos e romances*. Lugo: Deputación provincial de Lugo)

E asociar o nome da universidade a esta actividade de extensión cultural tan acreditada. E das artes sublimes, imos ó patrimonio.

Pois en Ildfonso Sánchez Mera, Decano do Colexio Notarial da Coruña, apreciamos non só a súa prolongada dedicación á docencia universitaria (...) senón o seu apoio (...) ó Arquivo Histórico da Universidade, (Ramón Villares (1996): *Idea da Universidade*. Santiago de Compostela: Universidade de Santiago de Compostela)

Como se pode ver a través dos exemplos, o uso de *pois* como un organizador do discurso é unha posibilidade máis habitual da lingua oral e da coloquialidade, aínda que non exclusiva. En especial introducindo un excurso os casos de lingua escrita formal son máis abundantes, e tamén o son, aínda que en menor medida, ó comezar a narración.

A respecto da orde na estrutura, ó introducir un excurso, ó funcionar como marca que indica a recuperación dun tema abandonado ou ó darlle comezo á narración, é *pois* quen encabeza as estruturas. Pola contra, ó carretar unha pausa *pois* non ocupa normalmente ese lugar, senón que é habitual que se coloque no punto en que xurda a necesidade de facer a pausa e el propio corte a liña entoativa ó seu redor.

Mª José (Presentadora).- Bueno, POIS... a ver se vén pronto a luz porque... senón non hai xeito... (7/1/2005: *Pensando en ti*)

4. Conclusión

A través deste traballo tentouse demostrar como *pois* non só funciona como conxunción, senón que tamén como MD. Mais tamén se tentou amosar que non existe un corte abrupto entre esas funcións, senón que se establece un contínuum que ten os

seus extremos na conxunción causal e no organizador do discurso, seguindo unha escala de progresiva perda semántica.

conxunción causal > conxunción consecutiva > MD conclusivo >
MD afirmativo > MD focalizador > MD organizador do discurso

Polo dito, os casos en que a conxunción *pois* funciona como tal presenta *contaminacións* tomadas do seu rol máis común: o de MD. Ese traspase é máis importante no caso da conxunción consecutiva do que da causal; o que se explica xa que a partir deste valor conxuntivo, a través dun proceso inferencial, acaba tomando *pois* o valor de conclusión, isto é, atopándose xa no papel de MD.

Como MD non presenta un único tipo de función. Por unha banda pode modalizar a estrutura e por outra organizar o discurso. Modalizando ten tres valores básicos: concluír, afirmar e focalizar. Cada un deles, como se presentou enriba, conta con particularidades propias tanto de funcionamento coma de significado, co pormenor de que ó focalizar amosa un maior baleiramento semántico anunciador da outra función de *pois*, isto é, a de organizar o discurso. E pode facelo tamén de diferentes modos. Pode funcionar como unha marca xerarquizante da información, pode ser usado para retomar un tema interrompido, para preparar o auditorio para o comezo da narración ou ser, sen máis, unha pausa empregada con fins diversos.

En resumo, esta palabra, unha das máis empregadas no noso idioma, sufriu e está a sufrir un progresivo baleirarse de significado que trae consigo consecuencias evidentes no seu funcionamento e valor no discurso.

5. Bibliografía

Álvarez, Rosario; Xosé Xove (2002): *Gramática da lingua galega*. Vigo: Galaxia.

Barros, Clara (1998): "Porém: um caso de deriva conclusiva-contrastiva" en *A organização e o funcionamento dos discursos*:

- estudos sobre o português*. Tomo 1. [Joaquim Fonseca (org)]. O Porto: Porto Editora.
- Calvi, Maria Vittoria; Giovanna Mapelli (2004): "Los marcadores del discurso 'bueno', 'pues', 'en fin' en los diccionarios de español e italiano" en *Artifara*. Nº 4. [última consulta: 18/03/2005]
<<http://www.artifara.com/rivista4/testi/marcadores.asp>>
- Cunha, Celso; Lindley Cintra (1994): *Nova gramática do português contemporâneo*. Lisboa: João Sá da Costa.
- Dobao, X. Antón L. (2004): "O discurso oral público galego" en *A lingua galega: historia e actualidade*. Vol. 2. Santiago de Compostela: Instituto da Lingua Galega e Consello da Cultura Galega.
- Freixeiro Mato, Xosé Ramón (2003): "Na procura de mellorarmos o uso do galego: os marcadores discursivos" en *A Nosa Terra*. Nº 1103, 6-12 novembro.
- González, Montserrat (2004): *Pragmatic markers in oral narrative*. Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins.
- Jaworski, Adam; Nikolas Coupland (2000²): *The discourse reader*. New York: Routledge.
- Leech, Geoffrey N. (1998): *Principios de pragmática*. Logroño: Univ. de La Rioja. [tradución, notas e prólogo Felipe Alcántara]
- Lopes, Oscar (1992): "Da partícula pois ao concepto de apodeixis" en *Actas do VII encontro asociación portuguesa de lingüística*. Lisboa: Colibri.
- (1996): "Partículas de Agulhagem Discursiva n'O crime do Padre Amaro" en *Actas do Congresso Internacional sobre o Português*. Lisboa: Colibri.
- Martín Zorraquino, Mª A. (1998): Estrella Montolío Durán (coord.). *Los marcadores del discurso: teoría y análisis*. Madrid: Arco/Libros.
- Real Academia Galega; Instituto da Lingua Galega (2003): *Normas ortográficas e morfolóxicas do idioma galego*. Vigo: ídem.
- (1997): *Dicionario da Real Academia Galega*. Vigo: ídem.
- Romera Ciria, Magdalena (2005): *Categorías funcionales del discurso: un nuevo examen a la noción de 'marcador discursivo'*. [úl-

tima consulta:

18/03/2005] <<http://www3.unileon.es/dp/dfh/LG/R.html>>

Schiffrin, Deborah; Deborah Tannen; Heidi E. Hamilton (editoras) (2001): *The handbook of discourse analysis*. Oxford: Blackwell Publishers.

Travis, Catherine E. (2005): *Discourse markers in Colombian Spanish: A study in polysemy*. Berlín – New York: Mouton Gruyter.

Vázquez Veiga, Nancy (2003): *Marcadores discursivos de recepción*. Lugo: Universidade de Santiago de Compostela.